

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Et videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt. Sectio XVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

quò magis, inquit, intelligendi aciem in me intenderis, eò magis tuam cognitionem subterfugiam: clarius enim perspicias quantum tua intelligendi vis à meà naturæ sublimitate superetur: Legendus est Gregorius Nazianzenus Oratione de fide, ubi inter alia, *Certe, inquit, hæc est Deus, ad eum dicitur, non potest dici: cum astimatur, non potest astimari: cum definitur ipsa definitur, ne crescit. Quem omnia nesciunt, & metuendo sciunt.* Altera ratio est ea, quia nubes signum gratiæ & protectionis diuinæ, suos ab æstu tentationum, ac laborum protegentis: & quoniam Deus de hominum protectione gloriatur, idcirco protectionis gaudet Symbolis ad spem & fiduciam hominibus afferendam, iuxta illud Psalmi 104. *Ex-pandit nubem in protectionem eorum.* De qua re legendus est Gregorius Nyssenus in libro de vita Moyssi, & Origenes homilia 7. super Numeros.

Postremo possumus hunc locum sic mysticè accipere, *Venit cum nubibus*, id est, cum sanctis. Dicuntur autem sancti nubes secundum D. Thomam in caput duodecim epistolæ ad Hebræos. Primò, propter conuersationis sublimitatem, iuxta illud Eliaie 60. *Qui sunt isti, qui ut nubes volant?* Et illud Pauli ad Philip-penses 3. *Conuersatio nostra in cælis est.* Secundò propter doctrinæ fecunditatem, iuxta illud Job. 36. *Effundit imbres ad instar gurgitum, qui de nubibus fluunt.* Tertio, secundum D. Chrysostomum in eundem locum, propter spiritualis consolationis utilitatem: sicut enim nubes refrigerium præstant: ita exempla sanctorum, Quartò, secundum Hugonem Cardinalem ibidem, quia quemadmodum à nubibus procedunt pluuia, coruscationes, & fulgura, sic à sanctis pluuia doctrinæ, coruscationes miraculorum, fulgura comminationum oriuntur. Quintò, secundum Origenem in commentarijs super Hieremiam: Quia quemadmodum fulgura ex nubium collisione generantur, in morem silicem, quos cum comploferis, medius ex ipsis elicitur, ita nubes rationales cum seculis loquantur, ignem amoris diuini, & spiritualium commotionum fulgura ex se emittunt.

Et videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt.

SECTIO XVII.

SENSUS verus est, omnestam probi, quam improbi, Christum in Iudicio corporeis oculis videbunt, ex quo & Christum in corpore suo visibilem omnibus venturum, & vniuersos mortales à mortuis fore excitandos manifestè colligitur. Fit autem mentio, præcipuè eorum, *qui eum pupugerunt*, quia ij maximo quodam doloris sensu afficientur: cum viderint eum olim à se tam ignominiosè acceptum, tanta iam gloria coruscantem, & orbis vniuersi iudicem constitutum. Sumptum est hoc testimonium ex Zachar. 12. ubi ita legimus: *Aspicient ad me, quem confixerunt.* Quem locum citauit Ioannes in Euangelio, cap. 19. ubi cum narra- rasset, quomodo Christo latus apertus fuisset, subiunxit: *Et iterum alia scriptura dicit, videbit in quem transixerunt:* quo loco Ioannes mutatis verbis, sensum Prophete retinuit.

Primò, Notandum est ex hoc loco D. Hieronymum occasionem sumpsisse II. contra Septuaginta translationem argumentandi. Quia videlicet ipsi transtulerunt: *Aspicient in me, pro eo quod insulauerunt:* cum enim Ioannes hanc sententiam alijs verbis citet: *Videbunt, inquit, in quem transixerunt,* constat proculdubio, *transixerunt* scriptum fuisse, non autem *insulauerunt:* ex quo rursus argu- mentatur Hieronymus deceptos fuisse Septuaginta similitudine Hebraicarum literarum, Res, ר & Daled, ד. Nam si legamus, D Zacharu, דכד, erit confixerunt. Si autem Rachadu, רכד, *salsauerunt.* Vnde Euthymius in Ioannem, ait, verili-

Nazianz.
Nubes signu
diuine prote-
ctionis.
Psal. 104. 39.
Nyssenus.
Origenes.
V.
D. Thom.
Sancti nu-
bes, propter
multa.
Esa. 60. 8.
Philip. 3. 20.
Job. 36. 27.
D. Chrysost.
Hug. Card.
Origens.

VIEGAR
11
12
13

mile esse alium fuisse locum, quem Ioannes citauerit, eafum poſtea à Iudaïs. Caterum non eſt cur fingamus aliud ſcripturæ teſtimonium, pater illud Zachariæ citatum, ad quod Ioannes alluſerit, dici que poteſt Septuaginta interpr. 1777 Dacheru legiſſe, & tranſulſiſſe tranſfixerunt. Verum Iudaos 70-translationem ſuo more corrupiſſe, corruptam enim eſſe editionem 70. multis in locis ab Hebraïs, auctor eſt Iuſtinus Philoſophus & Martyr in Dialogo cum Tryphone, & D. Hieronymus præfatione in libros Paralypomenon, & in cap. 30. Eſaiæ in illa verba: *Erit lux luna.* Et cap. 5. Ezech. in illa verba: *Tertiatus pars,* & in cap. 33. eiufdem, & D. Auguſt. lib. 15. de ciuitate Dei, cap. 13. & probatur, quia Gen. 5. ſecundum 80-translationem, inuenitur Mathuſalem vixiſſe quatuordecim annos, & 60 amplius poſt Diluuium, cum tamen in Arca non fuerit: ſolum enim octo animæ per Arcam ſaluæ factæ ſunt, nimirum, Noë, Sem, Cham, & Iaphet, & vxores eorum, vt eſt perſpicuum ex Genef. 6. & 1. Pet. 3. cui difficultati reſpondere aliter non potuerunt D. Hieronym. in quaſtionibus Hebraicis, D. Auguſt. lib. 15. de ciuitate Dei, cap. 13. Eucherius in cap. 5. Genef. & alij, niſi admittendo deprauatam eſſe Septuaginta translationem. Præterea Iona 3. Vbi Septuaginta habent. *Adhuc tres dies, & Ninive ſubuertetur:* apud Hebræos & Latinos codices legimus: *Adhuc quadraginta dies.* In quem locum D. Hieronym. teſtatur, nullo modo poſſe defendi lectionem Septuaginta, & D. Auguſtinus, lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 44. fatetur Ionam non triduum, ſed quadraginta dierum numerum præſcripiſſe, quanquam eius diuerſitatis allegoricam conatur rationem afferre, verum de hoc fuſius in noſtris ſuper Zachariam commentarijs.

III. Secundò, dubiū eſſe non debet, quin Ioannes hoc loco loquatur de apertione lateris Chriſti, cum ait: *Qui cum pupugerunt,* ſiquidem conſtat, cum alluſiſſe ad locum Zachar. 12. iam citatum, vbi legitur: *Confixerunt,* quem de percuffo Chriſti latere intelligendum eſſe Ioannes ipſe interpretatus eſt cap. 19. ſui Euangelij. Nec verò cum audis: *Pupugerunt,* exiſtimes punctum dumtaxat fuiſſe Chriſti latus, nam Ioannes ipſe, cap. 19. ſic ait. *Unus militum lancea latus eius aperuit:* quod verbum iam ſuperius expendimus cum D. Auguſtino, tract. 120. ſuper Ioannem. Itaque vt omnes homines liberè poſſent per illud latus apertum ad ſalutem ingredi, non punctum tantum, ſed apertum fuit: Atque adeo per oſtium arcæ Noë figuratum, quemadmodum docet D. Auguſt. lib. 15. de Ciuitate, cap. 26. *Quod oſtium,* inquit, *in latere accepit, proſectò illud eſt vulnus, quando latus crucifixi lancea perforatum eſt, hæc quippe ad illum venientes ingrediuntur,* vbi videtur Auguſtinus oſtium illud Arcæ intelligere, per quod animalia in Arcam ingreſſa ſunt: qua de re legendus eſt idem Auguſtinus lib. 12. contra Fauſtum Manichæum, cap. 39. Rectè etiam poſſumus exiſtimare fenestram illam, quam iuſſus eſt Noë facere in ſuperiori parte Arcæ, Genef. 6. quam in ſine diluuij aperuit, & per quam columbam emiſit, latus Chriſti adumbrare: quam fenestram, Magiſt. hiſt. ſcholæſt. Magiſter hiſtorie ſcholæſtice in Genef. cap. 32. exiſtimat fuiſſe cryſtallinam, ad aquas nimirum prohibendas, & lucem admittendam, Hebræi verò aiunt, fuiſſe lapidem quendam pretioſum fulgenti. *Velut Carbunculum,* ſplendore ſuo totam Arcam illuſtrantem, quæ omnia in latus Chriſti miſericordie quadrant, quod veluti cryſtallinum fuit, tum quoniam per illud nobis miſericordie eius viscera patuerunt, tum quoniam idem propter ardorem charitatis inſtar Carbunculi radians, vniuerſam Eccleſiam illuſtrauit. Rupertus lib. 3. in libros Regum, cap. 10. expendens ſtructuram templi Salomonis, de qua agitur 3. Regum 6. docet oſtium illud lateris medijs in pariete domus dextræ, & cochleam, per quam

Editio 70.
multis in locis
corrupta
ab Hebr.
Iuſti. Philoſ.
D. Hieronym.
Eſai 30. 26.
Ezech. 5. 10
D. Auguſt.
Genef. 5.

Genef. 6.
1. Pet. 3.
D. Hieronym.
D. Auguſt.
Eucher.
Iona 3. 14.
Auguſtin.

Ioan. 19. 34.
Auguſtin.
Latus Chriſti
apertum,
per quod ſig-
naturum.

Auguſtin.
Auguſtin.

Genef. 6.

Magiſt. hiſt.
ſcholæſt.
Fenestra ar-
cæ Noë, ex
qua materia.

Rupertus.

in medium Cœnaculum, & à medio in tertium ascendebatur, idem Christi latus expressisse. *Ostium*, inquit, lateris templi, vulnus est in latere lanceato Dominici pectoris, præter quod non est aditus, neque ostium, vel ianna, qua intret quis in quouis ordine coram Deo stare possit: ergo unum est ostium, per quod intratur in illud Dei templum, quo cum quis admissus fuerit, tunc demum ascendere poterit, vel à primo in medium, vel à medio in tertium, prout delectauerit quemcunque ascensus virtutum, vel celsitudo meritorum.

De eodem Christilatore intelligendum est illud Canticorum 2. *Veni columba* IIII. *mea in foraminibus Petre, in caverna macer.* Quem locum plerique Hebræo-
romita vertunt: In cauitatibus rupis, aluntque ocem Hebræam significare etiam
 Sparam, & ambitum illum, qui terram cingit, quod maximè lateri Christi com-
 tur sentus, sponsa mea quæ intar columbæ times, abscondere in foraminibus Latus Christi mundi ca-
 petre, id est, in vulneribus sponsi, & in caverna maceria, hoc est, eiusdem latere. pax.
 Christus enim petra dicitur 1. ad Corinth. 10. videturque alludi ad illud, quod Foramina petra, vulne-
 Dominus respondit Moyli postulanti, vt faciem sibi ostenderet, Exodi 33. *Est* ra Christi.
 inquit, *apud me locus, & stabis supra petram, & transibo, & abscondam te in foramine* 1. Cor. 1. 10.
petre, & manu mea protegam te. Luculentius adhuc idem apparet, si legamus cum Exod. 33. 21.
 plerisque Rabbini Hebræorum pro caverna maceria, in latibulo graduum, seu, in Christus arx
 latebris scalarum, & cum ysdem interpretemur de foraminibus, & latibulis, quæ Christus arx
 inueniuntur in aggeribus, quibus arces, & muri ciuitatum iunguntur, vt sit sen-
 sus: quamuis hostes te obideant & premant, habes tamen arcem ad quam con-
 fugias, id est Christum, & in ea latibula & foramina, hoc est vulnera, in quibus
 abscondaris: habes etiam scalas, & gradus, quibus ad salutem & securitatem ascen-
 das: Christus enim scalis comparatur, per quas Angeli ascendunt, & descen-
 dunt. Huc etiam videtur alluisse Esaias: cum dixit cap. 2. *Ingredere in petram, &* Esai. 2. 10.
abscondere in fossa humo à facie timoris Domini, quanquam hunc locum de die Iu-
dicij plerique interpretantur, & Regius vates Psalm. 83. Cor meum, & caro mea Psalm. 83. 3.
exultauerunt in Deum vinum: etenim passer inuenit sibi domum, & turtur nidum, vbi Psalm. 103. 18.
reponat pullos suos. Et Psalm. 103. Montes excelsi ceruis, petra refugium herinaceis. Deni-
que Prouerb. 30. Inter animalia astuta & prudentia, enumeratur lupusculus, quod
ponat in petra cubile suum.

Tertio, quæres. Quinam sint isti, qui cum pupugerunt. Constat ex Ioan. 19. v. Latus Christi
 vnum ex militibus lancea latus Christi aperuisse, vulgè autem creditur, hunc si à Lon-
 militem fuisse Longinum, eundemque, cum cæcus esset, Christi sanguine eius gino non aper-
 oculos tangente, aspectum recuperasse, sed hoc apocryphum esse meritò exi- tum.
 stimat Cardinalis Cæsar Baronius, in suis Annalibus Ecclesiasticis, vbi putat Cæsar. Baro.
 Longinum fuisse illum Centurionem, qui videns Christum magna voce cla-
 mantem expirasse, dixit: *Verè filius Dei erat iste, & ita conuersus est, atque adeo*
 non debuisse post suam conuersionem lancea latus Christi perfodere. Cæterum
 cum dicitur: *videbunt in me quem transixerunt, vel videbunt eum, qui cum pupuge-*
runt. Iudæi præcipue intelligendi sunt, qui in die iudicij videbunt Christum,
 quem ipsi crucifixerunt, iudicem orbis terrarum constitutum: atque ex hoc loco
 manifeste colligitur Dominum venturum ad iudicium cum signis vulnerum, Christus ven-
 quæ in cruce accepit, aliàs enim quomodo agnoscent Iudæi illum ipsum iudi- turus ad iu-
 cem crucifixum fuisse, ei que latus apertum, nisi vulnerum appareant cicatrices? dicium cum
 Id quod conceptis verbis docet Sæuus Chrysostomus homil. 77. in Matthæum, signis vulne-
 & homil. 1. de Cruce, & Latrone, tomo 3. vbi ad idem ostendendum ex hoc ipse rum.
 loco argumentatur, quod fiet ad maiorem confusionem impiorum. Eandem

*Cruce appa-
ritura iudicij
tempore ex Pa-
tribus contra
Calanum.*

*S. Ephrem.
Hyp. mari.
C. ril. Alex.
Chr. syst.
Origenes.
Hieronymus.
Hilarus.
Theophyl.
Euthymius.
Beda.*

*August.
Sibilla.
Vvaldens.
Cruce lignea
diuisa uerum
reformanda
diuisus ex
Vvaldens.
Sibilla.
Chr. syst.
D. Thom.
Beda.
Vulnerum ci-
carices cur
reuerentur
Christus.
Augustus.*

*Chr. syst.
Sunt tyran-
ni, qui si-
des perfe-
quuntur.*

*Cyrril. Alex.
Vatabl.
D. Hieron.
Theodor.
Deut. 32. 13.*

*Psal. 16. 7.
Diuina pro-
tectio pupille
munitioni
comparatur
ex Amb.*

que ob causam apparebit signum filij hominis in celo: quemadmodum dicitur Matth. 24. Quo loco et si Calanus, & alij, quos refert Marloratus in sua catena ad cap. Matth. 24. negent agi de Cruce, dicantque eum esse sensum: Tunc apparebit signum filij hominis in celo: id est, tunc apparebit Christus tam manifeste, ac si edito ligno in se omnium oculos conuertisset. Tamen omnes veteres de Cruce locum intellexerunt, sic enim docent sanctus Ephrem oratione de apparitione crucis tempore iudicij, Hypolitus martyr oratione de Consummatione mundi, & de Antechristo, Cyillus Hierosolymitanus Cateches. 15. D. Chrysofostomus homil. 55. & 77. in Matthæum, Origenes, Hieronymus, Theophylactus, Euthymius, Beda in 24. cap. Matthæi, D. August. serm. 130. de tempore, Sibylla etiam lib. 6. Oraculorum in fine his verbis:

*O lignum felice, in quo Deus ipse pependit!
Nec te terra capit, sed cæli tæta videbis,
Cum renouata Dei facies ignita micabit.*

Ecclesia quoque canit in festo Inventionis, *Hoc signum Cæci erit in celo, cum Dominus ad iudicandum uenerit.* Imò Thomas Vvaldensis tomo 3. tractatu 20. cap. 158. non improbabiler existimat eandem illam crucem ligneam, cui Christus affixus fuit, & nunc in minimas particulas toto orbe diuisa est, iterum diuinitus reformandam, & in celo apparituram: quod etiam uidetur asserere Sibylla loco citato, & innuere Patres citati iisdem locis. Potissimum uero Diuus Chrysofostomus. Legendus est Diuus Thomas 3. par. quest. 54. artic. 4. ubi quinque affert rationes, cur Christus uoluerit vulnerum cicatrices referuare. Prima est Bedæ, ut uidelicet in perpetuum uictoriæ suæ circumferat triumphum, quam eandem ob causam D. August. lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 20. ait fortasse in illo regno mansura esse in corporibus Martyrum uulnerum signa. Secunda, Ad confirmandam corda discipulorum. Tertia, Ut ea Patri pro nobis orans semper ostendat. Quarta, Ut nobis amorem suum magis declaret. Quinta denique, ut in iudicio, quam iuste impij damnentur clarè denunciet. Vnde D. August. in libro de Symbolo, Inimicus, inquit, uulnera demonstraturus est sua, ut conuincens eos dicat: *Ecce hominem, quem crucifixus, uidetis uulnera quæ infixis, agnosceitis latus quod pupugit, quoniam per uos, & propter uos apertum est, nec tamen intrare uoluisit.*

VI. Quartò & postremò, Per eos, qui Christum pupugerunt, etiam ij intelligenti sunt, qui eum in suis fidelibus persequuntur, quasi pungunt, cuiusmodi sunt tyranni, & hæretici, iuxta illud Zachar. 2. *Qui tetigit uos, tangit pupillam oculi mei:* Quo loco in Hebræis, Græcis, Chaldaicis, Complutensibus, regijsque codicibus habetur: *Tangit pupillam oculi sui,* & est duplex sensus. Vnus, qui uobis nocet, sibi potius nocet, quam uos: grauius enim punietur: quæ expositio est Cyrrili Alexandrini, Vatabli, & aliorum. Alter, qui placet diuo Hieronymo, ac Theodoro, & est communior: *Qui uos tangit, tangit pupillam oculi sui,* seu eius, id est Dei, ut nimirum Propheta ipse loquatur, hoc est maximè Deum offendit, & alludere uidetur Propheta ad illud Deuteronomij 32. *Circum dixit eum, & docuit, & custodit, quasi pupillam oculi sui:* Quam custodiam postulabat Regius uates, cum dicebat Psal. 16. *A resistentibus dextera tua custodi me, ut pupillam oculi.* Quem locum expendens D. Ambrosius, lib. 6. in Hexameron: *Pupilla,* inquit, *ne qua incidentis iniuria offensione ladantur, pilis hinc inde confertis, uelut quodam uallo, per circuitum muniuntur, unde tutum auxilium postulans Propheta, ait: Custodi me, Domine, ut pupillam oculi, ut protectionis Diuina fieret tam secunda custodia, quam pupillam oculi curissimo quodam natura uallo munire dignatus est: simulque quia & innocentia, & inte*

Integritas leui sorde aspersa violatur, & gratia sua munus amittit. Hæc Ambrosius. Tangere autem est, vel minimum læde vthinc discas summum Dei erga nos amorem, qui vel minimum suorum tactu, n. sibi acerbissimum esse demonstrat, cum eum comparet læsioni pupillarum. D. Hieronymus in commentarijs super Zachariam sic exponit, *Quis sanctos, inquit, Domini tetigerit, sic est, quasi vexare cupiat pupillam oculi eius, & illum nitatur clara luce prinare, de qua loquitur, Matth. 5. Vos estis lux mundi.* Itaque vult Hieronymus sanctos esse veluti lumen oculorum Dei: quo quid præclarius dici potuit ad iniuriarum magnitudinem amplificandum, quibus sancti à sceleratis hominibus afficiuntur, nihil enim aliud præstant, quam Dei pupillam tangunt, & eius oculorum lumen offendunt.

D. Hier.

Matth. 5. 15. Oculos Dei offendunt qui sanctos lædunt.

Et plangent se super eum omnes tribus terræ, etiam, Amen.

SECTIO. XVIII.

NON placet quorundam sententia existimantium, hoc loco sermonem esse tantum de Iudæis: quamquam enim paulo antè Ioannes de Iudæis locutus fuerat, cum dixit, *Et qui eum purpigerunt, quod ad Iudæos spectare diximus: quia tamen simul de vniuersis hominibus dixerat, videbit eum omnis oculus, non cogimur, eum, cum adiundit, Et plangent se super eum omnes tribus terræ, ad Iudæos tantum restringere, eò vel maximè, quod his verbis videatur aspicere ad locum illum Matth. 24. Vbi Christus ait, Parebit signum filij hominis in celo, & tunc plangent omnes tribus terræ.* Vbi Dominum non de solis Iudæis locutum perspicuum est: idemque modus ipse vniuersè loquendi de omnibus terræ tribubus, non obscure confirmat: qui non satis explicatur de Iudæis, qui ex omnibus tribubus, toto orbe dispersi sunt: cum non dictum sit à Ioanne, omnes tribus in terra, sed omnes tribus terræ, quod fusiores significationem habet. Nec verò illud magni est ponderis nomen tribus, solere in sacris literis Iudæis attribui, Ioannemque hoc loco φυλλω vsurpare, quo cap. 7. vitur cum sigillatim nominat tribus Israël: quamquam enim Latinum nomen tribus, & Græcum φυλλη de Hebræorum tribubus dici soleat, tamen neque ex primaria impositione, neque ex accommodatione, & vsu ad solos Iudæos pertinet: nam quod ad impositionem spectat, Athenienses populum in duodecim partes diuidebant, quarum vnamquamque φυλλω, id est tribum, nominabant: rursusque vnamquamque φυλλω in tres partes secabant, quarum singula φεγγη dicebantur: & ij qui ad φεγγηαι pertinebant, φεγγηαι appellabantur. Quo ad accommodationem verò, & vsu, non solis Iudæis φυλλω, nomen attribui, palam est ex Genes. 28. vbi Dominus loquens de omnibus gentibus, quæ in Christo erant benedicendæ, dixit Iacob Patriarchæ, *Benedicentur in te, & in semine tuo cunctæ tribus terræ.* Pro quo 70. habent, *εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα αἱ φυλαὶ, καὶ ἐν τῷ σπέρματι σου.* Et Psalm. 71. vbi etiam est sermo de omnium gentium ad Christum conuersione, dicitur, *Benedicentur in ipso omnes tribus terræ.* Græcè *εὐλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.* Quare orbitamur, loqui Ioannem de omnibus in vniuersum reprobis, tam ex Iudæis quàm ex gentibus, qui vel Christi fidem recipere noluerunt, vel eius præcepta non seruauerunt. Hi omnes conspectu Christi in extremo iudicio maiestate, & iudicandi potestate, suâque ipsorum damnatione intellecta, acerbissimo & grauissimo dolore torquebuntur, infelicemque suum statum lamentantes *plangent se super eum,* hoc est seipfos plangent, atque de seipsis conquerentur, *super eum,* hoc est propter eum, vel non creditum, vel non dilectum: Græcè pro *plangent*

I. Matth. 24. 30.

Nomen tribus non ad solos Iudæos pertinet.

Gen. 28. 14.

Psal. 71. 17.